

Jihadi's in België

Criminoloog Paul Ponsaers bekijkt moslimterrorisme in historisch verband

DS 05-10-2017 Marjan Justaert

‘Het gaat niet om oorlog, maar om ordinaire criminaliteit’

‘Bommen komen niet uit de lucht vallen: de uitbouw van het jihadisme in ons land is al meerdere decennia bezig.’ Volgens criminoloog Paul Ponsaers (UGent) wordt te vaak vergeten dat terrorisme een fenomeen van lange adem is. Hij maakt zich sterk dat de kans op georganiseerde aanslagen zoals in Brussel vandaag kleiner is dan vóór 22 maart 2016.

Nee, het jihadisme in België is niet begonnen bij Fouad Belkacem en zijn Sharia4Belgium – ook al wordt de man dikwijls als de ‘bron’ gezien. Het huidige terrorisme is het resultaat van de geschiedenis, meent emeritus hoogleraar Paul Ponsaers. De criminoloog deed onderzoek naar wat zich de voorbije 25 jaar in ons land heeft voltrokken en reconstrueerde de *filières* van jihadisten als

een speurder die met stift verbanden legt tussen de foto's op zijn *whiteboard*. Zijn jongste pennenvrucht is een encyclopedisch aandoend naslagwerk waarin alle Massouds, Malika's en Mohammeds van het moslimterrorisme de revue passeren.

In uw boek trekt u een lijn tussen de *groupes islamiques combattants* van de jaren negentig en de Syriëstrijders van vandaag, hoewel zij toen nauwelijks uit de pampers waren.

‘En toch zijn er linken, via een aantal *anciens* of veteranen van het Belgisch jihadisme. Neem Farid Melouk (°1965). Het “adresboek van de Europese jihadi's”, noem ik hem. Eén van de leiders van de Groupe Islamique Armé (GIA), die zijn invloed als kwik over de hele wereldbol heeft verspreid.’

‘Melouk is begin jaren negentig vanuit Algerije naar België afgezakt, om er de aanslagenreeks van 1995 in Frankrijk voor te bereiden. In maart 1998 kon hij gearresteerd worden in Elsene, tijdens “Operatie Lock”, na een vuurgevecht van niet minder dan dertien uur. Een jaar later werd hij veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf voor poging tot moord, bezit van een wapen, verboden wapendracht, bezit van explosieven, vals paspoort, schriftvervalsing, rebelle en bendevoering. Hij wordt uitgeleverd in Frankrijk, alwaar hij *intra muros* Djamel Beghal en Chérif Kouachi leert kennen. Kouachi, die in januari 2015 de terreuraanslag op de redactie van *Charlie Hebdo* in Parijs zal plegen. Beghal wordt op zijn beurt gezien als de leermeester van Nizar Trabelsi en heeft ook contacten met Molenbekenaar Bassam Ayachi.’

‘Het gaat nog verder: in november 2015 valt de politie binnen in het appartement van Hasna Ait Boulahcen in Frankrijk, haar neef Abdelhamid Abaaoud – het brein achter de aanslagen in Parijs – wordt neergeschoten. Op de gsm van de jonge vrouw wordt een foto aangetroffen van een lachende Abaaoud naast ... Farid Melouk. De foto is wellicht genomen in Syrië, waar Melouk een trainingskamp zou hebben opgericht.’

Waarom is het belangrijk dat die historische verbanden niet onderschat worden?

‘Omdat het bewijst dat radicalisering niet zozeer een kwestie is van psychologische processen of van een vage ideologie die ze aanhangen, maar veeleer van het aanleren van technische kennis. Rekruteringscirkels, propagandastrategieën, logistieke netwerken of financieringsstromen zijn veel doorslaggevend in de geschiedenis dan het ideologische aspect. Ik ben ervan overtuigd dat de doctrine van Edwin Sutherland – crimineel gedrag is aangeleerd, niet aangeboren – ook voor terrorisme geldt.’

U vergelijkt het met de maffia. Tegelijkertijd is het financiële aspect heel erg afwezig. Terroristen plegen doorgaans geen aanslagen om rijk te worden.

‘Dat kom je ook in andere criminaliteitsfenomenen tegen. Niet elke moord wordt gepleegd om het geld. Bij terrorisme gaat het meer om de heroïek en de broederschap. Men cultiveert intern het eigen grote gelijk, zoals bij een sekte.’

Maar uw punt is: terrorisme is een vorm van brutale criminaliteit, die ook zo moet aangepakt worden?

‘Natuurlijk. Men vergelijkt de strijd tegen terreur graag met een oorlog, maar dat is in mijn ogen fout. Criminaliteit en terreurbestrijding zijn geen twee verschillende zaken, terwijl ze dat wel zijn in het huidige beleid. Men doet alsof terreur een absolute eigenheid heeft, dat er van jihadisten geen profiel te maken heeft, dat we in een ongeziene oorlog terecht zijn gekomen waarvoor geen draaiboek bestaat. Dat soort theorieeloos relativisme helpt ons niet verder, integendeel: het vergroot het risico op tunnelblindheid.’

‘We moeten goed voor ogen houden dat terroristen niet speciaal zijn. Het zijn ordinaire boeven die zich bijgeschoold hebben in technische vaardigheden zoals het maken van een bom. De Syriëstrijders van vandaag zijn in grote mate jongeren die meegezogen worden door veteranen – “aanjaagfiguren”, zeg maar – en die geen besef hebben van de ruimere geopolitieke context waarin ze in meespelen en waarin hun leiders veelal streven naar het omverwerpen van een seculiere staat om er een islamitische staat te installeren.’

Evalueer eens de Belgische aanpak.

‘De laatste jaren heeft Justitie een enorme inhaalbeweging gemaakt. We volgen mensen goed op. Er zijn veel processen, met veel veroordelingen, dikwijls bij verstek. Dat geeft het voordeel dat we die mensen meteen kunnen vasthouden als we ze aantreffen. Op dat vlak is er duidelijkheid. In de toekomst gaat die aanpak vruchten afwerpen.’

Hoe ziet u, tot slot, de toekomst?

‘Het is hout vasthouden, maar volgens mij is de kans op een minutieus voorbereide aanslag van een georganiseerd terreurnetwerk, kleiner dan voorheen.’

‘Waarom? Er zijn de voorbije jaren en maanden veel scharnierfiguren geëlimineerd – veroordeeld, gevlucht, overleden, opgesloten – en adresboeken *uitgekuist*. Dat sluit natuurlijk niet uit dat je morgen in Vlaanderen kunt meemaken wat net in Las Vegas is gebeurd. Het fundamentele verschil is: bij die *lone wolves* gaat het wél om psychologie, niet om georganiseerde criminaliteit.’

Het boek ‘Jihadi’s in België’ van Paul Ponsaers is uitgegeven bij Maklu.